

**Konferencia-felhívás a Hajnal István Kör - Társadalomtörténeti
Egyesület
2015. évi konferenciájára**

Iskola, művelődés, társadalom

Sárospatak, 2015. augusztus 27-29.

Az oktatás, nevelés és művelődés társadalomtörténeti látószögei

Az ismeretszerzés és ismeretátadás módozatai a társadalmi élet alapvető működési dimenzióját jelentik. E módozatok konkrét formáinak, mechanizmusainak gyors változása fontos jellemzője a modernitásnak. Az egységes és univerzális tudás- és művelődési tartalmak, valamint intézményes formák térhódítása jellemzik ezt a folyamatot, amely napjainkig tart. Ez az oktatás és nevelés területén is egyre nagyobb fokú intézményesültséggel járt, ami egyúttal a hozzá kapcsolódó társadalmi gyakorlatokat is összetettebbé tette. Azonban ha vizsgálni kezdjük ezeknek a jelenségeknek a történeti hátterét, társas és kulturális kontextusait, e hosszú történeti folyamat mögött mindig meglehetősen különböző emberi, társas viszonyulásokat találhatunk. E térnyerés – visszatekintve ellenállhatatlan – folyamata ugyanis a kortársaknak aligha volt egyértelmű és konfliktusmentes, gondoljunk például az oktatás terén a tankötelezettség bevezetését ellenzők álláspontjára, vagy a túlzott iskolázási igények által előidézett „túlképzettség” és az ún. szellemi proletariátus időről időre előkerülő rémképére.

A mai intézményes oktatás, nevelés és művelődés társadalomtörténeti tanulmányozása, kiépülésének, környezetére gyakorolt korabeli hatásainak, az általa érintettek reakcióinak kutatása és megismerése nem lehet érdektelen a jelen számára. Az ismeretek, a készségek, a műveltség mind erőforrások, amelyek megszerzése bizonyos tudatosságot feltételez és igényel az oktatási-kulturális intézményrendszer használatában, az ahhoz való viszonyulásban. A szellemi reprodukció intézményrendszerének és a hozzá kapcsolódó társadalmi gyakorlatok kialakulásának, eredetének mélyebb ismerete, az alapvető tudományos igényen túlmenően, nagyban hozzájárulhat a jelenbeli tudatosabb, ezért kiszámítható intézményhasználó gyakorlatok kibontakozásához is.

A HIK közel húsz év után ismét napirendre tűzi az oktatás és művelődés témakörét. Az 1996-os zalaegerszegi konferencia óta számos új megközelítésre épülő kutatás indult, és sok új eredmény született. Ezek bemutatására és megvitatására kínál teret konferenciánk, melyet ez évben Sárospatakon tartunk a Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményeivel közös szervezésben.

Az alábbi szekciókat tervezzük:

1./ *Iskolatörténet és iskolák története (intézményi és lokális szint).*

Szekcióvezető: Dobszay Tamás

iskolamonográfia-írás, helytörténet és iskolatörténet, iskolaépítészettörténet, iskolai térhasználat: terek és funkciók, szimbolikus terek,

iskolatípusok története, összhangja és versenye a helyi oktatásban, iskola és helyi elit, iskolán belüli szerveződések: cserkészlet, levante- és úttörő mozgalom, egyéb szervezett mozgalmak, településhálózat és iskolahálózat: iskolavárosok, beiskolázási körzetek, városi iskolarendszerek, egyházi iskolatörténet(ek)

2./ *Tanárok, tanítók, oktatói-nevelői hivatás.* Szekcióvezető: Keller Márkus
tanárok, tanítók származása: mobilitás és reprodukció, férfi-női különbségek a származásban és karriermintákban, egyházi és világi pedagógusok társadalmi háttere és karriermintái, professzionalizáció, értelmiségi szerep és identitás, tanár-diák viszony: paternalizmus vs. szabadelvűség az iskolai kapcsolatokban

3./ *Az iskola által közvetített tudás.* Szekcióvezető: Lajtai L. László
műveltség és ismeretek viszonya a tantervek-tanmenetekben, tantervpolitika, tantárgyszerkezet, tantárgytörténet, tankönyvek, taneszközök, a tanárok-tanítók kulturális attitűdje

4./ *Iskolázás.* Szekcióvezető: Karády Viktor
az iskolák közönsége: milyen származású, életkorú diákok mennyit tanultak, mobilitás és iskola (prozopográfia és biográfia), iskolázottság és professzionalizáció, milyen végzettségre törekedtek a diákok és szüleik, milyen pályaválasztási minták szerint, az iskolázás motívumai: szándékok, indokok, magyarázatok szubjektív források alapján, az iskolai évek személyes megéléstörténete: élmények, emlékek

5./ *Iskola - irodalom - művelődés.* Szekcióvezető: Szilágyi Márton
az iskolázás befejezése (iskoláskor) utáni művelődés terei és formái, az iskola mint a tanterven kívüli művelődés színtere és motorja: ünnepélyek, tanárok tudományos (helytörténeti, irodalmi, természettani) teljesítménye, tudományos-önképző körök, iskolai könyvtár és olvasói, az iskolai élet lenyomatai az irodalomban, a művészetekben - és ezek történeti tanulságai, alternatív iskolák

6./ *Neveléstörténeti kutatási trendek - az iskola társadalomtörténeti kutatásának tükrében* (kerekasztal beszélgetés a tudományközi együttműködés lehetőségeiről) Felelős: Ugrai János

A konferenciára előadóként a felhíváshoz csatolt űrlap kitöltésével és **elektronikus** visszaküldésével lehet jelentkezni. A jelentkezésnek elengedhetetlen része a 2000/2500 leütés terjedelmű rezümé és a vonatkozó szekció megjelölése. A jelentkezési lapokat várjuk a **hajnaltitkar@gmail.com** e-mail címre **2014. június 15-ig**.

Az alap- és mesterszakos képzésben résztvevő hallgatókat aktív résztvevőként, de nem előadóként várjuk szeretettel!

A beérkező jelentkezések alapján, a szekcióvezetők bevonásával a kör választmánya dönt az előadók felkéréséről a 20 perces előadás megtartására a javasolt téma, illetve a rendelkezésre álló helyek figyelembe vételével.